

Skolebygmester Jønsen

Forhandlinger

i

Sømilitære Samfund.

82de Hefte.

(Trykt som Manuskript for Sømilitære Samfunds Medlemmer.)

Horten.

C. Andersens Bogtrykkeri.

1882.

Referat.

Onsdag den 1ste November 1882 afholdtes 134te Møde i Sømilitære Samfund, 28 Medlemmer tilstede.

Til Behandling forelaa:

1. Det af Marine- og Post-Departementet fremsatte Spørgsmaal angaaende Forandring i Betydning af Kommandoordene for Styring.
2. Det af Premierløjtnant G. Mørch opstillede Discussionsemne angaaende Ordningen af Kanonbaadsafdelings-Togterne.

Formanden indledede Forhandlingerne ved at oplæse det i forrige Møde fremsatte Forslag til Besvarelse af Departementets Skrivelse angaaende Kommandoordene for Styring. Forslaget var tilføjet et Par Ord, saaledes at dette nu var saalydende:

„Samfundet maa udtale sig for Ønskeligheden af, at der bliver ensartede internationale Kommandoord, samt ensartede Tegn og Signaler for Styring, men kan ikke finde, at der foreligger nogen Trang til Forandring i det bestaaende System, der er det samme som det, der anvendes af de største søfarende Nationer, af engelske og amerikanske Sømand, paa hvis Havne vor Søfart for den væsentligste Del foregaar.“

Formanden oplæste et af Premierløjtnant Gasmann skrevet Indlæg i Sagen, der lød saaledes:

„De Betragtninger, der under den væsentligst udenfor det sømilitære Samfund førte Discussion angaaende den vakte Motion om Overgangen til et andet System for

Kommandoord, Tegn og Signaler for Styring, tror jeg, maa siges ialfald for en stor Del at have været af theoretisk Art. Praktisk taget, synes det at skulle være ligegyldigt, hvilket Kommandoord eller Tegn — naar dette kun ikke er aldeles desorienterende — man anvender for at betegne den Manipulation, hvorved man paa dette vil have Skibets Retning forandret. Den Kommanderende fører, sig selv halvt ubevidst, et Raisonnement over Resultatet af den Ordre, han staar i Begreb med at meddele; hos Rorgjængerne maa derimod ethvert Raisonnement isaahenseende være banalt. Han har kun ganske mekanisk at lyste og skal være saa vel indøvet, at den til et bestemt Kommandoord eller Tegn knyttede Manøvre udføres saa at sige instinktmæssigt i samme Øjeblik, hvori Ordren hertil gives. Som Følge heraf tillægger jeg det mindre Vægt, om det for Tiden gjældende Tegnsystem for Varsko til Rorgjængerne falder sammen med den Retning, hvori Rattet ved den brugelige Skjæring af Ratlinen eller ved den almindelige Opgjængning af Styremekanismen maa dreies eller ikke. Dette kan i det høieste faa nogen Betydning ved Anvendelsen af uøvede Folk som Rorgjægere, men er der nogen Plads ombord, hvor saadanne ikke høre hjemme, maa det vel være ved Rattet. Forskjellen mellem Styring ved Rorpinde eller ved Rat kommer saaledes efter min Mening heller ikke i Betragtning ved Valget af Tegnsystem for Styringen; under hvilkenomhelst Forudsætning isaahenseende maa Rorgjængerne være saaledes øvede i Betjeningen deraf, at de ikke tænke mere over Maaden at bruge dem paa end Kulsken paa Valget af den Tømme, ved hvis Hjælp Hesten skal vendes den ene eller anden Vei.

Jeg tror saaledes, at man under den Discussion, hvorfør Spørgsmaalet i Pressen har været Gjenstand, har fæstet Opmærksomheden vel meget paa det mekaniske Hjælpemiddel til Dreining af Roret, som har været for Haanden, for derfra at hente Argumenter for Antagelsen

af det nye System. Man er derved kommen bort fra selve Rorets Stilling under Dreiningen: Vinkelen mellem et vertikalt Plan gennem Roret og Diametralplanet. Det ældre Reglements Bestemmelser angaaende Kommandoeu for Styring refererede i sine Betegnelser direkte til selve Rorets Stilling, det i Forslag foreliggende vil derimod gaa over til at knytte Kommandobetegnelserne til Virkningen af Rorets Dreining den ene eller anden Vei. At der herved tillige bliver Overensstemmelse mellem den Retning, hvori Rattet dreies og den Side, hvortil Skibets Boug under Dreiningen afviger, er en Tilfældighed ved Anordningen af den for Tiden mest brugelige Mekanisme, ved hvis Hjælp Rorets Stilling forandres. Det kan tænkes, at denne Overensstemmelse kan blive hævet ved Introduktionen af andre Styreapparater f. Ex. ved Styring med Damp.

Efter det tidligere gjældende Reglement for Kommandoord til Rattet betegnedes Rorets Stilling, naar man vilde have Fartøiet til at gire Styrbord hen:

- 1) ved Hjælp af Kommandoord: ved „Bagbord“
- 2) ved Tegn: derved at venstre Arm udstraktes under en større eller mindre Vinkel med Legemet tværs ud mod „Bagbord“,
- 3) om Natten: ved at lægge Styrelanternens Styream mod „Bagbord“, hvorved et rødt Lys, Betegnelsen for Bagbords Side, blev synligt.

Man vil heraf se, at der i Betegnelsen af den Ror-manøvre, man vilde have udført, i alle Tilfælde var Konsekvens.

Senere forandredes dette Reglement med Hensyn til den under Punkt 2) ovenfor nævnte Betegnelismaade, idet man istedet herfor fremtidig skulde vinke med Haanden mod den Side, hvorhen man vilde have Skibets Dreining udført, altsaa for Bagbord Ror vinke Styrbord over og omvendt. Til Begrundelse for Hensigtsmæssigheden af denne Forandring er ovennævnte Overensstem-

melse mellem Rattets Dreining og Skibets Kursforandrings Retning temmelig stærkt bleven betonet.

Denne Forandring af Tegnmethode indledede imidlertid Overgangen til et helt nyt System, ifølge hvilket man vil have at antyde Retningen for Skibets Dreining, medens det ældre Reglement angav den Rorstilling, hvorved denne Dreining opnaaedes.

Da man imidlertid ikke samtidig forandrede Bestemmelserne med Hensyn til Punkt 1) og 3), brød man den Konsekvens, hvormed det ældre System var gjenneført. Jeg kjender hertilands kun et Tilfælde, hvori man er gaaet et Skridt videre henimod total Tilslutning til det nyere System, nemlig ombord i Nordre Bergenhus Amts Dampskibe, hvor ogsaa Reglerne for Signalering med Styrelanterne ere forandrede saaledes, at grønt Lys fra denne betegner det samme som Vinken med Haanden Styrbord ud.

Det nu fremsatte Forslag om at forandre Kommandoordene saaledes, at „Styrbord“ og „Bagbord“ skulde komme til at faa modsat Betydning mod tidligere, er altsaa igrunnen kun en videre Fremadskriden paa den Bane, hvorpaa man ved Forandring af det tidligere nævnte Punkt 2) i det ældre Reglement var slaaget ind. Det vil derfor, om Forslaget maatte vinde almindelig Tilslutning igjen bringe den Konsekvens ind i Kommandoreglerne for Styling, som karakteriserede det ældre Reglement. At man med Hensyn til Punkt 3) maa følge efter, er selvindlysende. Forsaauidt har det fremkomne Forslag til Forandring af de gjenblevne Rester af det ældre System theoretisk Berettigelse, ligesom det ved at henhøre al Kommando for Styling til den Retning, hvori Bougen ønskes dreiet, frigjør for Hensynet til fremtidig mulig Skiftning af Motor for Styreapparatet.

I praktisk Henseende synes det derimod at kunne være mere ligegyldigt, hvilket System man antager, naar dette kun er kjendt og vel indøvet af hver Mand ombord, og forudsat, at det slutter sig til, hvad der er vedtaget som

Regel, helst internationalt, men idetmindste hos de Nationer, med hvilke vi i maritim Henseende staa i den mest udstrakte Forbindelse. Intet System vil kunne udelukke Feiltagelser, men disse ville indtræffe hyppigere, jo oftere man kommer under Forholde, hvor man paa Grund af Systemforskjel saa at sige bliver nødt til at oversætte sine tilvante Ideforbindelser paa et mindre kjendt Sprog, saameget mere som denne Nødvendighed opstaar under Omstændigheder, der leve mindst mulig Tid til Betænkning. For mig stiller Hovedfordelene ved Antagelsen af det nye System sig i Frigjørelsen fra Hensynet til Styreapparatet, hvorved man kan vente at kunne blive staaende ved den nu foreslaaede Betegnelismaade uanset de Opfindelser, som i Fremtiden maatte blive indførte paa dette Felt. Hyppige Forandringer af Regler i denne Henseende ere fremfor Alt forkastelige.

Specielt for Orlogsmarinens Vedkommende synes det med Hensyn til Valg af System at maatte have ifald en meget væsentlig Betydning, at Kommandoen for Styling bliver overensstemmende med den i den svenske Marine benyttede. Der er vel liden Sandsynlighed for, at denne isaa henseende skulde tage Skridtet tilbage til det netop forladte System, der — som foran paavist — er en Blanding af gammelt og nyt. For Koffardimarinens veier derimod Hensynet til den Afgjørelse, som i denne Sag maatte blive truffen af England og Amerika ubetinget mere, omendskjønt vor livlige Skibsfart paa Østersøen ogsaa her maa komme i væsentlig Betragtning, forsaavidt det svenske Reglement skulde blive gjort gjældende for Lodsernes Vedkommende.

Det er klart, at man i Overgangstiden vil være mest udsat for Ulemperne ved Forandring af det ældre og tilvante; det gjælder derfor at gjøre denne Periode saa kort som mulig. For Koffardimarinens Vedkommende har man vel ingen anden Udvei til at virke hertil end ved i Tilfælde at paabyde det nye Reglement befulgt af Lodserne

Landet rundt. Det maa derfor efter min Mening i denne Henseende virke mindre heldigt, om man — i Lighed med hvad der er udtalt af en af de Autoriteter, der have havt Sagen til Erklæring, — skulde ville paabyde Lodserne efter Skibsførernes Valg at benytte det ældre eller nyere Reglement for Kommando for Styring. Det forekommer mig at være ubilligt ved en saadan Bestemmelse at bidrage til at vælte Ansvaret for mulige Feiltagelser over paa Funktionærer, der under Udførelsen af sin Gjerning ombord i forskjellige, dem tilids ukjendte Fartøier allerede før have Vanskeligheder nok at overvinde.

Trods den væsentligst fra theoretisk Side hentede Indvending mod det hos os nu befulgte Blandingssystem for Kommando for Styring, tror jeg dog ikke, at der fra den praktiske Side seet vil være nogen tvingende Grund til at slutte sig til nogen Forandring heraf, medmindre der skulde kunne opnaaes international Vedtagelse for Overgangen til det foreslaaede System.

Jeg kan saaledes stemme for det af Formanden for Sømilitære Samfund i Mødet den 4de Oktober sidstl. fremsatte Forslag til Besvarelse af Departementets Skrivelse."

Formanden bad derpaa de tilstedeværende Medlemmer udtale sig om Forslaget.

Kommandør Müller, der ikke havde været tilstede i forrige Møde, udtalte, at endskjønt han kunde være enig i Forandringen i Betydningen af Kommandoordene seet fra et theoretisk Standpunkt, saa fandt han det dog utilraadeligt at adoptere Forandringen saalænge ikke de største søfarende Nationer, Amerikanere og Englændere ere med derpaa, og den saaledes ikke bliver international. Han vilde derfor erklære sig enig i den foreslaaede Udtalelse.

Da ingen flere forlangte Ordet, blev Sagen optaget til Votering, og ovenstaaende Forslag bifaldtes enstemmig.

Kommandør Müller fremsatte derpaa Forslag om

at indbyde Oberst Gjertsen til at deltage i Samfundets Møder, hvilket vedtoges enstemmig.

* Som staaende i Forbindelse med det under 2 nævnte Discussionsemne holdt derpaa

Kommandørkapt. Ravn et Foredrag over „Den svenske Marines Øvelser i Stockholms Skjærgaard.“

Efter endt Foredrag fremsatte

Kommandørkapt. Ravn til Discussion i næste Møde følgende Forslag angaaende Øvelsестidens Fordeling ved Kanonbaadsafdelingerne under Forudsætning af, at Afdelingstogtet varer i 6 Uger:

- 1) Kanonexercitie, forberedende- og Skole-Skydning, samt Skydning med Geværer, Installation og forberedende Øvelser . . . 8 à 14 Dage
- 2) Marsch til Øvelsesfeltet og Evolutioner . . . 8 Dage
- 3) Recognoscering og Skiveskydning med Kanoner 14 Dage
- 4) Bevogtningstjeneste, Hjemreise og Desarmering 8 à 14 Dage

Mødet hævet.

J. Køren.

C. S. Platou.

Referat.

Onsdag den 6te December afholdtes 135te Møde i Sømilittære Samfund, 19 Medlemmer tilstede.

Til Behandling forelaa:

Det af Premierløjtnant G. Mørch opstillede Disensionsemne angaaende Ordningen af Kanonbaadsafdelingstogterne, samt i Forbindelse hermed det af Kommandør Ravn i forrige Møde fremsatte Forslag til Discussion angaaende Øvelsestidens Fordeling ved Kanonbaadsafdelingen under Forudsætning af, at Afdelingstogtet varer i 6 Uger:

- 1) Kanonexercitie, forberedende- og Skoleskydning, samt Skydning med Geværer, Installation og forberedende Øvelser . . . 8 à 14 Dage
- 2) Marsch til Øvelsesfeltet og Evolutioner . . . 8 Dage
- 3) Recognoscering og Skiveskydning med Kanoner 14 Dage
- 4) Bevogtningstjeneste, Hjemreise og Desarmering 8 à 14 Dage

Forinden Forhandlingerne aabnedes, meddelte Formanden, at der den 4de November var tilstillet Ørlogsmannaselskabet i Carlskrona følgende Telegram:

„Sømilittære Samfund sender sine svenske Kamerater en broderlig Hilsen paa Foreningsdagen med Ønsket om, at Foreningsbaandet stedsø maa knyttes fastere til fælles Held og Lykke.

Gud bevare Kongen, Fædrelandet og Broderriget.“

Herpaa indløb samme Dag følgende Svar:

„Kongl. Ørlogsmannaselskabet sender samfundet de hjerteligste hilsninger och välönskningar på högtidsdagen för dess verksamhet och framgång.

Cronstedt,
Ordförande.

Endvidere var der den 15de November modtaget fra Carlskrona følgende Telegram:

Kongl. Ørlogsmannaselskabet idag firande högtidsdag sänder hjertliga hilsningar til sine norska bröder, uttryckande den förhoppningen att vora gemensamma sträf-vanden må lända til vapnets ära och vora fäderneslands gagn.

Cronstedt, Palander,
Ordförande. Sekreter.

Som Svar herpaa telegraferedes:

„Takkende for den hjertelige Hilsen og delende det i samme udtalte Haab, sender Sømilittære Samfund sine varmeste Ønsker for Ørlogsmannaselskabet Trivsel.“

Man gik derpaa over til fortsat Behandling af det foreliggende Discussionsemne.

Premierløjtn. Rieck holdt et Foredrag over Kanonbaadsafdelingstogtet i sidste Sommer, hvilket Foredrag vil blive indtaget i næste Hefte.

Premierløjtn. Rieck vilde derpaa tillade sig at gjøre nogle Bemærkninger ved det af Kommandørkapt. Ravn fremsatte Forslag til Øvelsestidens Fordeling under et 6 Ugers Togt med en Kanonbaadsafdeling.

I Foredraget var nævnt blandt Øvelserne „forberedende- og Skoleskydning.“

Forsaaedit Taleren havde forstaaet „Udkast til Instrux for Uddannelse i Skydning med Skibskanoner“ rigtig, forudsattes heri, at denne Slags Øvelser skulde drives ved Sømilittære Korps's Øvelser iland, paa Excerskibet og paa Skoleskibene; derimod ikke, som Regel

ialfald, paa andre udrustede Krigsskibe. Han troede, at man efter nævnte Instrux under Kysteskadrevøvelser som Regel kun skulde øve Repetitionsskydning.

I nævnte Forslag var der endvidere ikke opført nogen Tid til økonomiske Sysler saasom Løpning, Kul- og Vandfylding, Eftersyn af Maskine, Tøi- og Køjevask m. m., hvortil der nødvendigvis maatte medgaa nogle Dage, ligesom der heller ikke var gjort noget Fradrag for Søn- og Helligdage.

Premierløjtn. Mørch havde ved disse Discussioner Begyndelse fremsat Forslag til en Generalrutine som Udtryk for, hvorledes han tænkte sig Tiden anvendt ved denne Slags Øvelser.

I væsentlig Overensstemmelse hermed vilde Taleren (Rieck) tillade sig at fremsætte et Forslag til Dagens Anvendelse ved et 6 Ugers Tøgt, nemlig:

Installationer, Evolutioner og Dreivningsprover	4 Dage
Økonomiske Sysler	6 —
Kanonexercitie	4 —
Recognoscering	3 —
Krigsøvelser	4 —
Skydning med Gevær	1 —
Skydning med Kanon	2 —
Haandvaaben	1 —
Landstigning	1 —
Skansegravning	2 —
Flytning i Terrainet (foruden Søndage)	3 —
Søn- og Fridage	6
Inspektion	1 —
Desarmering	4 —
Tilsammen 42 Dage.	

Denne Inddeling i Dage omfattede for de opførte Øvelser (med Undtagelse af Recognosceringer og Krigsøvelser) naturligvis kun Exercitietidene Formiddag og Eftermiddag.

Evolutioner, Signalering. Haandvaabenexercitie, Kanonexercitie og økonomiske Sysler kunde desuden, naar Omstændighederne tillod det, drives under Flytning i Terrainet, under Recognosceringerne og tildels under Krigsøvelserne.

Skansegravning, hvortil han havde opført 2 Dage, ansaa han for en meget nyttig Øvelse; mere Tid kunde formentlig ikke ofres hertil, men efter den Erfaring han havde fra Torpedøvelserne, hvor disse Øvelser drives, troede han, at man ved Kanonbaadsafdelingen, hvor man havde mange Folk til sin Disposition, kunde udrette meget i denne Tid.

Premierløjtn. Falsen vilde i Anledning af, at Premierløjtn. Rieck i sit Foredrag om Kanonbaadsafdelings-togtet havde yttret, „at 2den Klasses Kanonbaade maatte anses for vel skikkede til Forsvar af Kysten, idet de med Lethed kunde søge Dækning bag Holmer og Skjær, derfra gaa frem og skyde og saa igjen trække sig tilbage“, udtale, at Nyten af denne Manøvre vistnok i mange Tilfælde var temmelig problematisk. Under Simulacren mellem „Ellida“ og Kanonbaadene paa Laurvigsfjorden, laa „Nor“, der havde Position i Fredriksværn, under en saadan Manøvre uadækket i 4 Minutter. Regner man nu at „Ellida“, da der var Fiender paa begge Sider, ikke kunde bruge mere end 3 Kanoner mod „Nor“, og at den med hver af disse kunde skyde et Skud pr. Minut, vilde der have været Anledning til at sende „Nor“ 12 Projektiler, hvilket under de for Afstandsbestemmelser forholdsvis gunstige Omstændigheder sandsynligvis vilde have været nok til at skyde Kanonbaaden i Sænk.

Med Hensyn til den af Rieck omtalte Afdelingsordre, ved hvilken det blev paalagt at notere Tiden for hvert Skud med tilhørende gissede Afstand og paaværende Plads, vilde han udtale, at det vistnok vilde være af megen Nytte at kunne gjøre saadanne Observationer og senere sammenligne

Resultaterne, men han tvivlede om, at det var praktisk udførbart. I Sommer var man ialfald ikke kommet til noget Resultat.

Hvad endelig Spørgsmaalet om Kanonbaadens Effektivitet og Brugbarhed for Kystforsvaret angik, da havde Meningerne herom ogsaa i Sommer været delte. Taleren havde i det hele taget, af hvad der havde været talt og skrevet om denne Sag, det Indtryk, at de fleste var enige om, at Kanonbaadene vare mindre skikkede til Anvendelse netop paa de Steder, som det var af største Vigtighed at forsvare. Reguleringskommissionen havde ved en tidligere Leilighed udtalt, at de vare mindre skikkede til Anvendelse i Kristianiafjorden og Trondhjemsfjorden. Rieck udtalte iaften, at de ikke egnede sig til Forsvaret af Laurvig, der dog ubetinget var det vigtigste Sted i den Kyststrækning, der i Sommer var anvist Kanonbaadsafdelingen som Operationsfelt. Taleren troede, at Lokalteterne ved flere andre af vore større Kystbyer vare ligesaa ugunstige for Kanonbaadsforsvar.

Premierløitn. Rieck erkjendte, at ved det af Premierløitn. Falsen nævnte Tilfælde var Kanonbaaden „Nor“ forholdsvis længe udsat for Beskydning. Men det maatte erindres, at han havde udtalt, at han fandt Laurvigsfjorden mindre skikket til Forsvar ved Kanonbaade. Der fandtes nemlig meget faa for Kanonbaadene passende Forsvarspositioner, hvorfor „Nor“ intet Valg havde havt, men havde været nødt til at indtage en Position med temmelig stærk Kuling og noget Sø paa Laaringen, hvilket var en for Kanonbaadens hurtige Tilbagetog bag Odden meget uheldig Omstændighed. I et for Kanonbaadsforsvaret gunstigt Terrain vilde man imidlertid som Regel have Valg mellem forskellige Positioner, og man vilde saaledes kunne indtage en Position, hvor man havde Vinden forind, da Kanonbaadens Manøvrering — at stikke frem om Odden for at skyde og derpaa trække sig bag denne for at

søge Beskyttelse under Ladningen — vilde foregaa hurtigere.

Han maatte fastholde, at han fandt disse Kanonbaade af 2den Klasse, naar de optraadte i et for dem gunstigt Terrain, ganske hensigtsmæssige til Kystforsvar.

Kommandørkapt. Ravn erklærede, at han vilde besvare Premierløitnant Riecks Bemærkninger i næste Møde.

Formanden foreslog derpaa, at der skulde afholdes et Extramøde forinden Jul, hvori Forsamlingen var enig.

Mødet hævet.

J. Koron.

C. S. Platon.